

Herziening Kaderrichtlijn Water en ecologische effecten: hoe voorwaarts?

Rondetafelgesprek 24 juni 2026

Prof. dr. ir. Paul van den Brink

Persoonlijk hoogleraar Aquatische Ecologie en Waterkwaliteitsbeheer, Wageningen University & Research

Aanleiding

De KRW stelt dat waterlichamen moeten voldoen aan een 'goede ecologische status', wat inhoudt dat de samenstelling en functie van aquatische gemeenschappen zo natuurlijk mogelijk moeten zijn. WUR heeft een belangrijke rol gespeeld bij de ontwikkeling van ecologische meetlatten waarop de beoordeling van de waterkwaliteit in Nederland is gebaseerd. Rijkswaterstaat en de waterschappen monitoren de biologische waterkwaliteit onder meer via indicatoren zoals evertbraten (kleine waterdieren), vissen en waterplanten. Daarnaast monitoren zij de chemische waterkwaliteit via stoffen, zoals nutriënten (nitraat, fosfaat) en prioritair stoffen (pesticiden, PFAS, industriële stoffen, geneesmiddelen en metalen), om te voorkomen dat deze het ecosysteem schaden.

Bij de voorgenomen herziening van de Europese Kaderrichtlijn Water moet het ecologische einddoel van de richtlijn centraal blijven staan: gezonde watersystemen waarin waterplanten, vissen, macrofauna en andere aquatische organismen duurzaam kunnen functioneren. KRW-resultaten laten zien dat de huidige waterkwaliteit in veel Nederlandse wateren nog volstrekt onvoldoende is om deze ecologische doelen te realiseren. Een herziening van de KRW zou daarom moeten bijdragen aan een effectievere aanpak van de belangrijkste drukfactoren, zonder afbreuk te doen aan de ecologische ambities van de richtlijn. Dit terwijl de voorgestelde wijzigingen de deur open zetten naar een versoepeling van zowel de chemische als ecologische doelen.

Belangrijkste aandachtspunten voor een verbeterde waterkwaliteit

1. Systeemherstel is effectiever dan symptoombestrijding

Uit ons onderzoek blijkt dat het behalen van ecologische doelen niet alleen afhankelijk is van de waterkwaliteit, maar ook van de inrichting, de hydrologie en de habitatkwaliteit. Het functioneren van watersystemen vraagt om een integrale systeembenadering waarin waterkwaliteit, ecologie, de inrichting van watergangen en landgebruik gezamenlijk worden beschouwd. Een herziening van de KRW biedt kansen om deze integrale benadering sterker te verankeren.

2. Ecologische kwaliteit moet leidend blijven

De mede door WUR ontwikkelde meetlatten vormen de wetenschappelijke basis voor het beoordelen van het herstel en het functioneren van ecosystemen. Een herziening van de KRW zou deze ecologische benadering moeten behouden en verder versterken en niet versoepelen, zoals nu wordt voorgesteld.

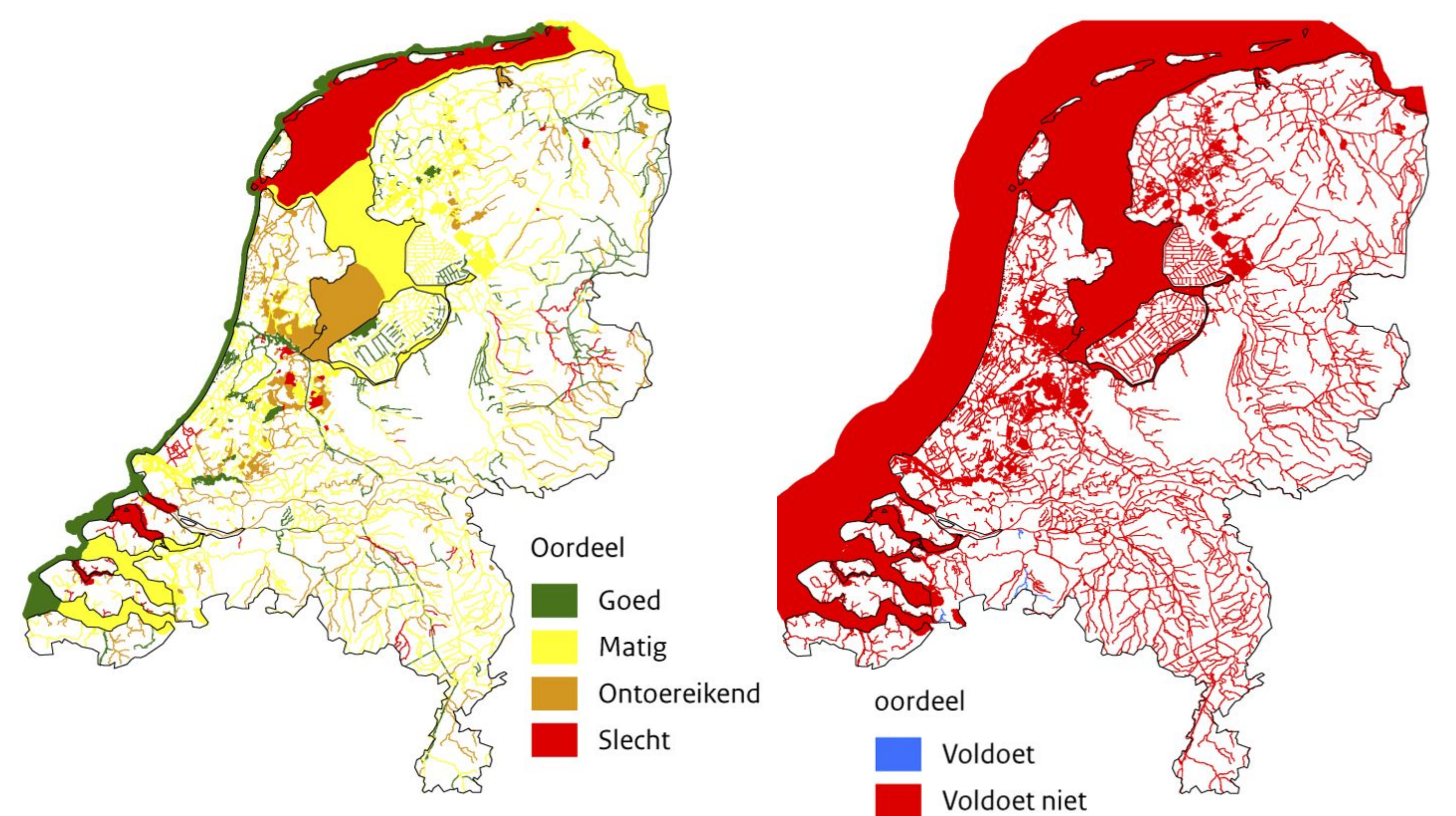
3. Nutriënten blijven een van de belangrijkste belemmeringen

WUR-onderzoek laat consequent zien dat te hoge concentraties stikstof en fosfor een belangrijke oorzaak zijn van het niet behalen van de KRW-doelen. Een herziening van de KRW moet daarom voldoende aandacht blijven besteden aan bron-aanpak en reductie van de nutriëntenbelasting.

Het Compendium voor de Leefomgeving (2024) (samenwerkingsverband van CBS, PBL, RIVM en WUR)

Biologische kwaliteit

Chemische kwaliteit

4. Meer aandacht nodig voor chemische verontreinigingen

Naast nutriënten wijst WUR ook op de toenemende betekenis van microverontreinigingen, behorend tot de "klassieke" stoffen, maar ook tot de opkomende stoffen zoals PFAS en gefluoreerde pesticiden. Deze laatste stoffen hebben extra aandacht nodig omdat ze zowel persistent als mobiel zijn. Hierdoor is het zeer de vraag of de huidige normen toereikend zijn. Microverontreinigingen kunnen zowel directe als indirecte effecten hebben op aquatische ecosystemen en interacteren met andere stressoren, zoals klimaatverandering. Een gemoderniseerde KRW zou deze opkomende verontreinigingen nadrukkelijk moeten meenemen in de monitoring en het beleid.

5. Wetenschappelijke onderbouwing blijft essentieel

WUR heeft sinds de invoering van de KRW bijgedragen aan de ontwikkeling van typologieën, referenties en beoordelingsmeetlatten voor Nederlandse wateren. Deze wetenschappelijke basis maakt vergelijkingen tussen waterlichamen en lidstaten mogelijk en biedt inzicht in de effectiviteit van maatregelen. Bij een herziening van de KRW is het van belang dat beoordelingsystemen wetenschappelijk robuust, vergelijkbaar en ecologisch relevant blijven.

Conclusie

WUR-onderzoek laat zien dat verbetering van de waterkwaliteit de afgelopen decennia resultaten heeft opgeleverd, maar dat veel Nederlandse wateren nog niet aan de ecologische doelen van de KRW voldoen. De belangrijkste resterende knelpunten zijn nutriëntenbelasting, chemische verontreinigingen en het onvoldoende herstel van het watersysteem als geheel. Vanuit een ecologisch perspectief ligt de grootste meerwaarde van een herziening van de KRW daarom niet in het verlagen van ambities, maar in het versterken van een integrale, wetenschappelijk onderbouwde aanpak gericht op herstel van gezonde en veerkrachtige aquatische ecosystemen.

